

Leasan 3: Bàs na Cailliche Bèire

Air ath-innse le Linda NicLeòid NicIllinnein

Tàr-sgrìobhadh

Aig aon àm, bha daoine a' creidsinn gun robh fuamhairean anns an t-seann t-saoghal. Do chuid bha an dearbhadh anns a' Bhìoball, far a bheil fuamhairean air an ainmeachadh ann an Leabhar Ghenesis.

A rèir beul-aithris, 's e a' Chailleach Bheur am fuamhair mu dheireadh a bhuineadh do Mhuile agus bha ise a' fuireach ann an Eilean Earraid. A bharrachd air a bhith mòr, tha e coltach nach robh innte ach aona sùil agus bha an t-sùil sin ann am meadhan a h-aodainn.

Bha an guth aice cho làidir, nuair a bhruidhneadh i chluinneadh a h-uile duine anns a' cheàrnaidh ud den dùthaich i, agus 's math dh'fhaodte na b' fhaide air falbh cuideachd. Cha b' ann tric a bhruidhneadh i ge-tà, ach nuair a choimheadadh i dhan iar, chanadh i gun robh ise na nìghneig òig nuair a bha a' mhuir na coille 's na crìonaich.

A rèir cuid bhiodh sin coltach gu leòr. A' sealltainn a-mach bho Eilean Earraid, tha sgeirean cunnartach a' sìneadh seachd mìle deug, agus 's math dh'fhaodte gur e barran chnoc a bhiodh annta sin san t-seann t-saoghal, monaidhean a shìolaidh às air sgàth crith-thalmhainn no a leithid.

Nise, bha aon rud eile a bha glè shònraichte mun Chaillich Bhèir. A h-uile ceud bliadhna bhiodh i ga h-ath-nuadhachadh fhèin agus a' dol air ais gu bhith na nìghneig òig.

Co-dhiù, bha trì mairt aig a' chaillich agus bhiodh i gan toirt gu àite feurach a h-uile latha. Bhiodh i a' falbh leotha à Eilean Earraid 's gan stiùireadh tro Mhuile gus an ruigeadh i Maol Chinn Tìre. Bha lochan ris an canadh iad Crudh-lochan faisg air a' Ghleann Mhòr ann am Muile agus bhiodh a' Chailleach Bheur a' gearan gun robh e "dubh is domhainn" agus gur e "an loch as doimhne san domhan." Chanadh i gun ruigeadh Caol Muile a glùinean ach ruigeadh Crudh-lochan a sliasaidean.

Cha robh ach aon àite anns am biodh crodh na cailliche ag òl uisge nuair a bha i air falbh à Muile fhèin, agus b' e sin tobar a bha letheach rathaid gu Maol Chinn Tìre. Bha clach mhòr air uachdar na tobrach agus cho luath 's a ruigeadh a' chailleach i anns a' mhadainn, bheireadh i a' chlach air falbh airson 's gum faigheadh an crodh aice òl às an tobar. Ge-tà, dh'fheumadh i a' chlach mhòr seo a chur air ais dhan dearbh àite mus rachadh a' ghrian fodha. Mura dèanadh i sin, thaomadh an t-uisge a-mach às an tobar agus rachadh an cruinne-cè fo thuil.

Aon uair, bha a' chailleach aig an tobar mar a b' àbhaist, 's i air fàs sean is lag coltach ri seann bhoireannach àbhaisteach. Shuidh i faisg air an tobar 's i a' faireachdainn sgìth agus cadalach. Dhùisg i às a suain gu grad 's thug i

an aire gun robh a' ghrian gus a dhol fodha agus gun robh fuaim uabhasach a' tighinn às an tobar. Leum i sa bhad agus chaidh aice air a' chlach a chur air ais air uachdar na tobrach. Rinn i seo ann an àm airson an saoghal a shàbhaladh bho thuil ach a-mhàin aon chrìomag dheth, agus a rèir beul-aithris tha a' chuid sin ann chun an latha an-diugh - loch ris an can iad Loch Obha.

A rèir na sgeòil, a h-uile ceud bliadhna bhiodh a' Chailleach Bhèir a' dol air ais gu bhith na nìghneig òig, agus airson seo a choileanadh dh'fheumadh i i fhèin a ghlanadh ann an Loch Bà, loch fada, domhainn a bha aig a' cheann eile de Mhuile. Ge-tà, dh'fheumadh i faighinn chun an locha agus i fhèin a nighe gun chomhart coin no biogail eun a chluinntinn, no bhàsaicheadh i. 'S ann sa Chèitean a bhiodh a' chailleach ga h-ath-nuadhachadh fhèin san dòigh seo, agus an turas a bha seo, agus an samhradh a' tighinn, bha an t-àm aice a dhol chun an locha 's i fhèin ath-nuadhachadh.

Bha i a' dèanamh a slighe air a socair fhèin 's i gus an t-uisge a ruighinn nuair a rinn cù comhart. Thuit a' chailleach. B' ann le cìobair a bha an cù agus bha deagh fhios aige gum biodh a' chailleach ga nighe fhèin agus bhiodh e daonnan a' cumail a' choin a-staigh. Ach, an turas seo bha an cù a-muigh agus ged a ruith an cìobair chun na caillich, cha robh sìon ann a b' urrainn dhà a dhèanamh air a son. Sheinn i òran brònach, dìreach mus do bhàsaich i:

“Is moch an-diugh a ghoir an cù, a ghoir an cù, a ghoir an cù,
Is moch an-diugh a ghoir an cù, madainn chiùin os cionn Loch Bà.”

Chun an latha an-diugh, tha àite ann ris an can iad Tobhta na Cailliche Bèire far an robh, a rèir beul-aithris, a' chailleach seo a' fuireach.